

Naturen i Tranemo 2012

Havsörn

Utges av Tranemo Naturskyddsförening

Naturskyddsföreningen i Tranemo

Naturen i Tranemo ges ut av Naturskyddsförening i Tranemo och erhålls utan kostnad av medlemmarna i föreningen. Naturen i Tranemo 2012 går att ladda ner från vår hemsida.

Äldre nummer av Naturen i Tranemo kan beställas hos Jan Lundberg (telnr se nedan) 20kr/st.

Besök gärna vår hemsida www.tranemonatur.se

Adresser till föreningen

Björn-Åke Andersson ordförande	Plommongatan 1 514 35 Tranemo E-post: bjornake.andersson@telia.com	0325-76759
Jan Lundberg korrespondens	Åsarp 514 50 Limmared E-post: jan.lundberg@tranemo.mail.telia.com	0325-78062
Bruno Dahlqvist kassör	Lilla Hestra, Ekekullen 514 91 Tranemo E-post: bruno.dahlqvist@tranemo.se	0325-76787
Sigvard Lundgren vice ordförande	Älvshult, Smeagården 514 93 Ambjörnarp E-post: sigvard.lundgren@telia.com	0325-60305
Thomas Tranefors redaktör NiT	Mjällbo 514 92 Uddebo E-post: ipomerope@hotmail.com	0325-627244
Anders Svensson sekreterare, hemsida	Glasblåsargatan 6 514 40 Limmared E-post: anders.limmared@telia.com	0325-71243

Naturskyddsföreningen

Ordförandens sida

En del djur väcker mer känslor än andra

Man vågar ju knappt gå ut i skogen, vi måste sätta upp miltals med stängsel för att skydda oss och undvika skador och de orsakar skador för miljontals kronor på skogen. Vi som bor här vet väl hur det är och inga ”naturmuppar” i Stockholm som bara sett sådana här djur på Skansen ska få bestämma att vi ska ha dessa djur alldeles inpå knutarna. Därför tycker jag att vi skall utrota älgen ur den svenska faunan.

Det är sällan man hör det ovanskrivna men med i princip samma argument så hävdas det ganska ofta att vargen inte har någon plats i den svenska djurvärlden. Vargen och dess plats i vår natur debatteras hett i Sverige och trots att vi faktiskt lever i en demokrati, vilket vi skall vara både och stolta och glada för, så påminner en del inslag i debatten om maffiametoder och kriminella MC-gäng.

Jag anser att man skall respektera olika åsikter, och håller med Voltaire som sa ”jag delar inte dina åsikter men är beredd att gå i döden för din rätt att få framföra dem”.

Jag tycker själv att den svenska rovdjurspolitiken lämnar en del i övrigt att önska men beslut i frågan är fattade i demokratisk ordning och vill man ändra på dem så ska man göra det med demokratiska metoder.

Att man vid ett informationsmöte i Östra Frölunda skall behöva ha vakter på plats eftersom tjänstemännen från länsstyrelsen hotats eller att svenska djurparker hoppar av projektet med att plantera ut vargungar efter påtryckningar från vargmotståndare tycker jag liknar metoder som används av kriminella MC-gäng och maffia. Många vargspårare kan också vittna om hur bildäck skurits sönder, några har blivit beskjutna och deras familjer hotats. Man kunde läsa i Borås Tidning att telefonkedjorna gick varma och att folk skulle ut och bevaka när det spekulerades om att en vargtik skulle flyttas till södra delen av Svenljunga kommun. Vad skulle man gjort om det varit så, och man hittat vargtiken och länsstyrelsens folk i en glänta i skogen?

Var går gränsen för vilka lagar man kan bryta för att man själv inte delar uppfattningen som fattats genom demokratiska beslut?

Björn-Åke Andersson

Den röda gladan

Rapporter om röd glada i Tranemo kommun var i början av 2000-talet fåtaliga med endast 1-5 rapporter per år. Men under 2007 och fram tills nu så har rapporterna som kommit i artportalens fågeldatabas, svalan, ökat och blivit många fler. Under 2011 så finns det t.ex. 20 rapporter noterade. Tidpunkterna för de flesta rapporterna är under häckningssäsongen, men det finns ännu inget som tyder på häckande fåglar.

Häckningar av röd glada finns i Borås och Ulricehamns kommuner. Ska 2012 bli året då vi hittar en ny fågelart som häckar Tranemo kommun?

Den röda gladan är en relativt stor rovfågel med ett vingspann mellan 140-165cm. Den har en djupt kluven stjärt, ett ljust huvud och är roströd och brun i kroppen.

Röd glada

Den är större än ormråken, som är en av de talrikare rovfågelnarna vi har i landet. Ormråken har ett vingspann mellan 110-130cm och varierar mycket i färg och teckning

Den röda gladan har under de senaste årtiondena ökat i antal. Från att på 1970-talet nästan varit på väg att försvinna i Skåne är den idag en vanlig syn i det skånska landskapet. Det har säkert att göra med att giftena i som DDT och PCB förbjudits och liksom havsörnarna har även den röda gladan svarat positivt på den allt mer giftfria miljön.

Gladorna har nu ökat kraftigt och de häckar och övervintrar nu i hela Skåne och i delar av Halland, södra Småland och Blekinge

Gladan trivs i omväxlande, gärna kuperat, landskap med såväl skog, öppen mark och närhet till sjöar. Gladan behöver rejäla lövträd och bygger gärna sitt bo i skogsbyn gärna med inslag av bok.

Ormvråk

Den är en god segelflygare och manövrerar skickligt med vridningar på stjärten och vingarna i olika vinklar.

Gladan är allätare och födan består av bland annat fisk, fågelungar, kräddjur, insekter, grodor och små däggdjur. Den stjälar även byte från andra rovfåglar genom att förfölja dem och slå emot dem så att de tappar sitt byte. Slaktavfall, självdöda djur och annat as går också bra. Gladan spanar gärna längs de större vägarna efter trafikdödade djur.

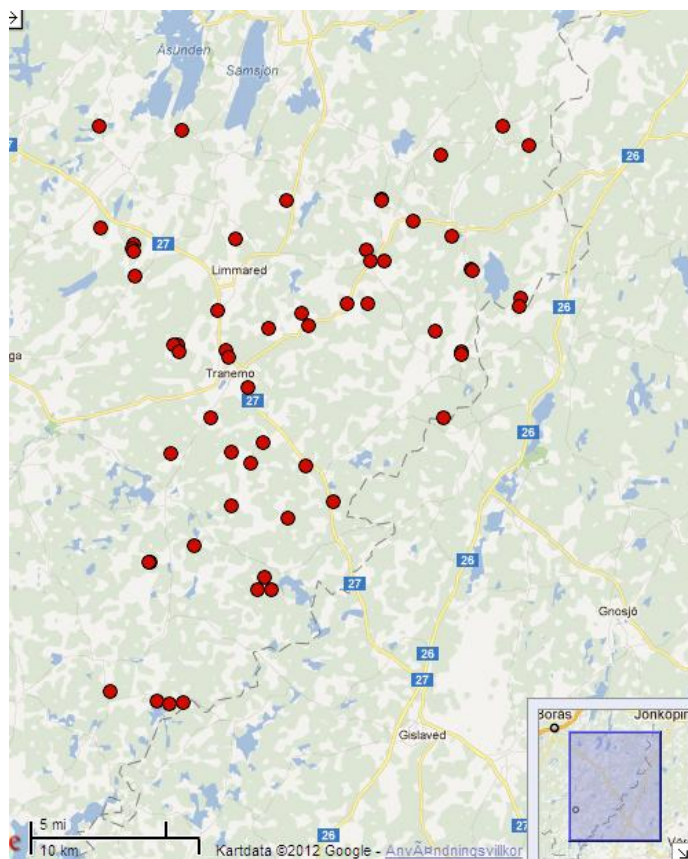
Håll ögonen öppna och rapportera till svalan eller någon i styrelsen om du skulle se en röd glada.

Anders Svensson

Knärot –skogens tysta förlorare

Ingen sörjer den som fallit i glömska. Ingen reser en gravvård över en blomma vars blad inte längre överlever vintern. Mosippa, kattfot, granspira, vityxne och ögonpyrola. Dessa ovanliga blommor minner om en annan tid och vars rötter har förankring i markens historia. Dessa sista individer utgör ändå hopp, och det är därför man fylls av sådan glädje när man finner dem efter många år, men samtidigt som det känns så hopplöst när dom försvunnit. Knäroten är den lilla oskuldsfulla orkidén långt ifrån så gräll och prålig som sina systrar som påminner oss om den tid då skogen inte var mörk och skrämmande. Då skogen var en skyddande buffert vid missväxt och orostider, här kunde lövbrytas till djuren när slåttern slagit fel, här gick korna innan de släpptes på ängen, här togs klenvirke till hägnader, redskap och brännved. Svedjor togs upp där man brände ris och odlade råg eller betor i den varma tunna jorden. Bruket av skogen gav en mångfald och det fanns alltid refuger där människans nöd aldrig nådde. Där skogen levde och endast träden dog.

Det var spåren av denna tid jag sökte, fast det var knäroten jag letade efter. I förra årets NiT redovisades 23 lokaler, ytterligare 1 lokal har konstaterats i äldre rapporter. Av dessa besöktes förra året 11 lokaler varav knäroten återfanns på endast tre av dessa. Med samma utrotningstakt kommer knäroten vara försvunnen inom 20 år. I samtliga fall där knäroten inte återfanns såg man tydliga spår av det moderna skogsbruk som präglar vårt skogslandskap. Det är upp till oss vad vi lämnar kvar till nästa generation.

I år är det dags att uppmärksamma en annan hotad men lika folkär växt, kattfoten. Denna torrängens uthålliga men sköra kämpe. Under flora inventeringen på 80-90talet rapporterades den på 54 lokaler i kommunen. Vi är såklart mycket intresserad om den står kvar på någon av dessa platser.

Thomas Tranefors

Kattfotslokaler

Är ni intresserade av att övervaka dagfjärilar?

Dagfjärilar, är huvudsakligen dagaktiva fjärilar. Det finns över 19 000 kända arter dagfjärilar i världen, varav cirka 110 i Sverige. Dagfjärilarna känner dofter med hjälp av antenner på huvudet och ser med stora facettögon. Dom äter nektar med sugsnabel, som kan rullas in och ut. De tre benparen återfinns på den slanka kroppens undersida och på ovansidan finns ofta färgstarka brett triangulära vingar som när de vilar är resta mot varandra över ryggen.

Många fjärilsarter verkar minska i Sverige, medan andra sprider sig. Ändå vet vi ganska lite om fjärilarna, deras utbredning och vilka arter som ökar eller minskar. För att råda bot på detta finns Svensk dagfjärilsövervakning, ett nationellt miljöövervakningsprogram som bygger på att ideella personer övervakar fjärilar.

Alla kan vara med och övervaka dagfjärilar, man behöver inte vara expert. Det räcker med att man har ett intresse att lära sig. Om man vill vara med förbinder man sig att under ett års vår-höst övervaka dagfjärilar under minst 3 gånger. Man kan välja att övervaka en punkt (t.ex. i sin trädgård, en glänta i skogen eller i en betesmark) eller en slinga, d.v.s. en 0,5-3 km promenad.

Vid dokumentation av fjärilar med foto tänk då gärna på att även fotografera både över och undersidan på fjärilens vingar, det kan vara till stor hjälp vid artbestämning av t.ex. blåvingar och pärlmorfjärliar.

Anmälan och mer information till dagfjärilsinventering finns att läsa på www.dagfjarilar.lu.se

Vitfläckig guldvinge

Påfågelöga

1:a majrundan 2011

Ett 15-tal fågelskådare samlas traditionsenligt på aulaplan i Tranemo klockan sju för att åka en tur i kommunen och försöka se lite trevliga vårfåglar. Vi åker först ner till Tranemosjön som blir gulärla och mindre korsnäbb, efter en stund kommer även en flock vitkindade gäss på väg norrut, mycket roligt. Stellan påpekar att han tycker det är dags för ägretthäger som ny art i kommunen och alla håller med. Ungefär fem minuter senare får Hans se en häger som kommer inglidande från öster och han säger ”att här kommer väl den då”. Alla lyfter sina kikare och kan efter en kort stund jublande konstatera att så är fallet.

Ägretthägern gör en liten lov över maderna för att sedan lyfta över trädridan och landa i södra delen av sjön. Vi skyndar oss iväg till Bobinfabriken för att få se den lite bättre och det lyckas, den står kvar i sjökanten någon minut innan den lyfter och försvinner åt nordost. Vilken start på dagen med en ny art för kommunen!

Vi gör sedan ett kort stopp vid Algutstorpasjön där vi blir få se mindre strandpipare och grönbena. Nästa anhalt blir Lagmanshagasjön där vi går en kort runda ut på udden nedanför Lagmanshaga gård. Denna tur ger flera trevliga vårararter som storlom, vigg, småskrake, skedand och rödbena. Vi fikar utsikt i åkerkanten där vi under tiden får se en blåsgås och tre spetsbergsgäss, arter man inte är bortskämd med i kommunen. Turen går sedan vidare mot Dalstorpasjön, på vägen lyckas några få se en tjäderhöna i vägkanten och vid sjön ser vi tre arter svalor, ladu-, hus- och backsvala.

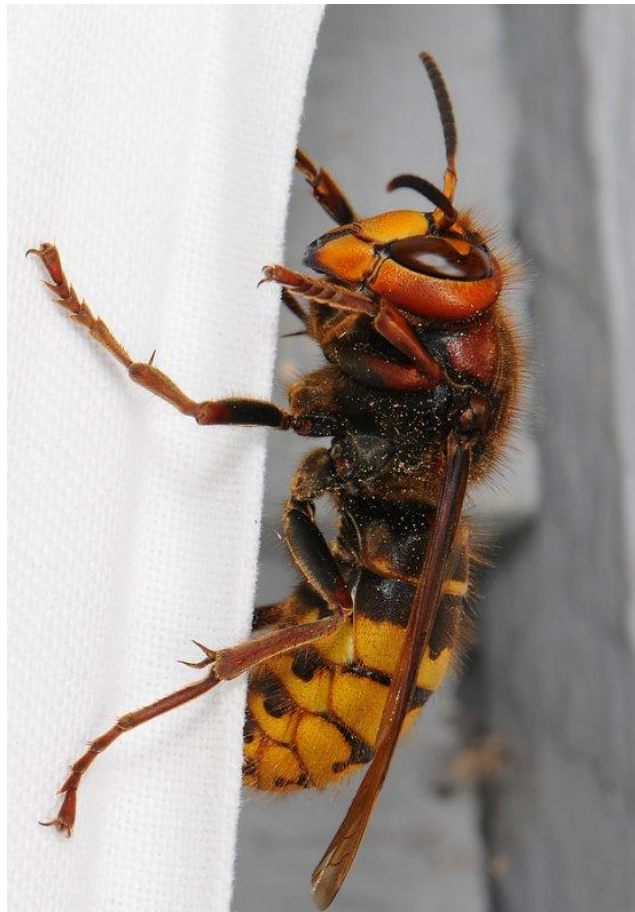
Vid Rådde viltvatten får vi se fiskgjuse och lärkfalk, den senare flyger över på låg höjd nära tornet, häftigt. Efter en stund dyker en ung kärnhök upp och den

studerar ingående, frågan är om det är stäpp- eller ängshök? Vi kan strax konstatera att det är en ettårig ängshök, även detta fantastiskt trevligt och för flera en ny art för kommunen.

Sista anhalten blir sedvanligt Hofsnäs där vi går en skön tur genom skogen. Detta ger inte så många nya arter men vi njuter ändå av våren under den fina promenaden. Några avslutar sedan med en glass på trappan till caféet. Sammantaget en fantastisk tur genom kommunen med många riktigt trevliga arter och som krydda på moset en ny kommunart, ägretthäger.

Bålgeting i Tranemo kommun

I augusti upptäckte jag en bålgeting utanför mina bikupor i Älvshult, Ambjörnarp. Efter den första upptäckten var jag mer uppmärksam för att eventuellt få se den om igen. Och mycket riktigt, vid flera tillfällen i slutet av månaden och början av september såg jag flera, minst ett tiotal. De upptäcks lätt både på sin storlek och sitt kraftiga surrande. De var i huvudsak ute efter att fånga bin som de sedan flög i väg med. Jag kunde följa flykten drygt 100 m men då de inte då visat tecken på att landa försökte jag inte ens leta upp boet.

Fakta om bålgetingen (hämtat från Sveriges Entomologiska Förening)

- 1 Bålgetingen är vår största geting och den kan bli upp till 35 mm lång. Färgen på huvudet är gul till gulbrun och mellankroppen är brunsvart med ljusare skuldror. Bakkroppen är randig i svart och gult, framtill med smal gul rand, baktill med breda, varmt gula ränder. Bålgetingen är en värmekrävande art som företrädesvis bygger sina bon i stora ihåliga ädellövträd. Bona kan nå en ansenlig storlek och är inte sällan betydligt större än ett människohuvud. De övervintrade bålgetingdrottningarna anlägger nya bon varje vår. Arbetsgetingarna är sterila honor som liknar drottningen men är mindre ca 26 mm långa. De skaffar föda till avkomman bestående av söndertuggade insekter.
- 2 Bålgetingarna ansågs tidigare vara lättretliga och farliga för människan. Idag har man omvärderat bålgetingen och den betraktas numera som en mycket fredlig geting jämfört med många andra. Giftet är inte giftigare än andra getingars.
- 3 Bålgetingen har tidigare varit vitt utbredd i Götaland och Svealand. Idag förekommer den framförallt i södra och i sydöstra Sverige, Mälardalen och på Öland. Den är känslig för klimatiska variationer och detta tillsammans med bristen på lämpliga boplatser gör att arten idag är hotad. Den var tidigare rödlistad i Sverige, men plockades bort från rödlistan 2000.
- 4 Arten är en karaktärsart för det Smålandska eklandskapet och är därför en värdig landskapsinsekt för Småland.

Bålgetingen i Tranemo kommun

Det första fyndet av bålgeting gjordes i Växtorp 2010 av Janis von Heyking. Under 2011 har bålgeting också setts i Kvarsebo, Mossebo. Med tanke på fyndet i Älvshult tyder på att det fanns ett bo är det fullt möjligt att den kommer att ses också den kommande sommaren, samt att den mycket väl kan finnas på fler lokaler.

Eftersom getingarna dödade bin har jag sökt efter information om de kan utgöra ett hot för tambin som ju redan är hårt utsatta av varroakvalster. På internetsidan alternativ.nu finns åtskilliga inlägg om bålgetingar kontra bin. Sammanfattningsvis dödar bålgetingar bin, men det verkar inte vara ett stort problem för normalstarka bisamhällen. En upplysning var att man kan bygga en holk för bålgetingar. Eftersom boet kan bli stort, det fanns uppgifter om upp till en kubikmeter, så bör holken också vara stor.

Sigvard Lundgren

Fåglar i Tranemo 2011

Fågelåret 2011 inleddes med snö och kyla och kom sedan att präglas av mycket regn och avslutas med milt och blött väder. Det observerades 187 arter i kommunen (181 st 2010) och ägretthäger blev ny art för Tranemo. Bland andra intressanta fynd kan nämnas kommunens andra häckning av havsörn samt obsar av ängshök, aftonfalk, flodsångare och vaktel. Att det funnits gott om smågnagare i markerna visade ett flertal observationer av ugglehäckningar detta år.

Årets fågelrapport är huvudsakligen hämtad ur det internetbaserade rapporteringssystemet Svalan där 51 skådare mot 95 förra året har rapporterat från Tranemo kommun 2011. Den som rapporterat flest arter i kommunen 2011 är Jan Lundberg med 170 st. Liksom tidigare år kommer merparten av observationerna från fågelgruppens medlemmar men fågelskådare som besökt kommunen bidrar med sina observationer.

Det går naturligtvis även fortsättningsvis att rapportera sina fågelobservationer via brev, mejl eller telefon till undertecknad eller någon i fågelgruppen.

Vi vill uppmana alla att rapportera även de ”vanliga” arter som ökar eller minskar, detta för att kunna följa utvecklingen över tiden och få en bild av hur fågelfaunan förändras i vår kommun. Det är extra intressant med häckningar.

Vi vill också att ni rapporterar förstafyndet för våra flyttfåglar för att se om ankomsttiden förändras genom åren.

Ordlista: ad=gammal fågel, juv=ungfågel, pull=dununge, 2K= fågel född förra året, 2K+ en fågel som är född förra året eller tidigare.

Siffran inom parentes anger antalet observationer av arten t.o.m. 2010.

Björn-Åke Andersson

Smålom Häckningar: 3 lokaler i Sjötofta (2 ruvande fåglar och 1 par i lämplig biotop) (SL,AS, Mats Eriksson). Stort antal: 6 ex Sämsjön, Månstad 2/8 (JL).

Storlom Häckningar: Vassgården, Långhem 1 unge (BMO,SOO), Sämsjön, Månstad 1 unge (TFG), Övre Älvsjön, Ambjörnarp ruvande (SL), Tapplesjön, Månstad bo med ägg (Bo Svensson). Tyvärr blev inga ungar flygga detta år. Dessutom sågs lommar under häckningstid i ytterligare 13 lämpliga sjöar.
1:a obs: 1 ex förbiflygande Älvshult, Ambjörnarp 3/4 (SL).

Smådopping (53) 1 ex Rådde, Långhem 10/4 (LA,JL) och 1 ex 16/9 (BÅA).

Skäggdopping Häckningar: 1 par 1 unge Gärdesjö, Långhem (Mats Eriksson), 5 bobyggande Torpasjön, Långhem (JL). Vinterfynd: max 35 ex Sämsjön, Månstad 11-26/12 (JL,SB), max 26 ex Yttre Åsunden, Långhem 11-26/12 (BÅA,JL).

Svarthakedopping Häckningar: Korrebo, Månstad (minst 1 pull) (Thomas Karlsson), Rådde, Långhem (4 pull) (LA,m.fl).

Ägretthäger 1 ex rastande Tranemosjön 1/5 (TFG). Ny art för kommunen – se artikel på sidan 8

Ägretthäger vid Tranemosjön 1/5-2011 Foto: Magnus Dahl

Gråhäger. Häckningar: 2 bon (3+3 ungar) Lagmanshagasjön, Ljungsarp (JE).

Mindre sångsvan (88) 6 ex mot NO Älvshult, Ambjörnarp 19/3 (SL), 10 ad mot N Nittorp 22/3 (HE), 3 ad mot N Rådde, Långhem 27/3 (BÅA).

Sångsvan Häckningar: Rådde, Långhem (4 ungar) (TFG), Sjögårdsgöl, Ljungsarp (ruvande) (JE), Perstorpasjön, Sjötofta (ruvande) (Mats Eriksson), Råsbäcken, Dalstorp (ruvande) (SB).

Par i lämplig häckningsmiljö: Lillsjön, Algutstorp, Tranemo (JL,BÅA), Ryda mader, Nittorp (JL).

Spetsbergsgås (8) 3 ex Lagmanshagasjön, Ljungsarp 22/4-1/5 (JE,TFG). Förra gången arten sågs i kommunen var 2003.

Spetsbergsgäss vid Lagmanshagasjön 1/5-2011 Foto: Anders Svensson

Bläsgås (25) 1 ad Lagmanshagasjön, Ljungsarp 22/4-1/5 (JE,TFG), 5 ex mot N Rådde, Länghem 15/5 (BÅA).

Grågås. Häckningar: 11 häckningar är rapporterade.
Stort antal: 257 ex Korrebo, Månstad 24/7 (BÅA)

Kanadagås. Häckningar: 8 häckningar är rapporterade från kommunen.

Vitkindad gås (31) 1 ad Tranemosjön 3/4 (BÅA,JL), 40 ex mot NO Växtorp, Dalstorp 17/4 (SB), 12 ex mot N Tranemosjön 1/5 (TFG).

Prutgås (41) 2 ex mot NO Södra Åsarp 23/4 (RJ), 1 flock på nattsträck Södra Åsarp 8/10 (RJ), 4 ex Borrarp, Dalstorp 2/11 (JvH,SB).

Stjärtand 2-3 ex Rådde, Länghem 11-14/9 (LA,MD,SB).

Årta (79) 1 hane Lagmanshagasjön, Ljungsarp 25/4 (JE,JL).

Skedand. 1 par Lagmanshagasjön, Ljungsarp 3/4 (JE), 1 hane Sämsjön, Månstad 20/4 (JL), 1 par Rådde, Länghem 22/4 (KM), 1 par 30/4-1/5 Lagmanshagasjön, Ljungsarp (JE,TFG), 1 hona Rådde, Länghem 25/6 (Peter Bryngelsson, Per Aronsson).

Brunand 2 hanar Lagmanshagasjön, Ljungsarp 20/4 (JL), 1 hane Rådde, Långhem 11/6 (LA,JL), 1 hane Gräsken, Sjötofta 26/7 (SL).

Bergand (48) 2 hanar, 1 hona Torpasjön, Långhem 23/4 (JL,MD,KM,BÅA).

Ejder (35) 1 hona Torpasjön, Långhem 20/4 (JL), 2 hanar 1 hona Lagmanshagasjön, Ljungsarp 30/4 (JE,JL,BÅA).

Sjöorre. Nattsträck: 18 flockar mot N - NO Älvshult, Ambjörnarp 4-26/4 (SL), 6 flockar mot N Kättsjö, Grimsås 13/4 (JE), 2 flockar mot NO Bystad, Limmared 15/4 (MD). Rastande: 1 par Dalstorpsjön 12/4 (JE), 1 hane Torpasjön, Långhem 16/4 (SB), 1 hane Sämsjön, Månstad 17/4 (BÅA,KM), 1 ex Yttre Åsunden, Långhem 17/4 (JL).

Salskrake. (91) 1 par Yttre Åsunden, Långhem 25/3 (JL), 1 par Ätran, Fägerhult, Långhem 27/3 (BÅA), 1 hona Tranemosjön 3/4 (JL), 1 hona Rådde, Långhem 2/11 (BÅA).

Småskrake. 1 par Dalstorpsjön 16/4 (SB), 1 par Torpasjön, Långhem 25/4 (RJ), 1 hane, 2 honor Lagmanshagasjön, Ljungsarp 30/4 (JE,JL,BÅA), 2 hanar, 1 hona 1/5 (TFG), 1 hane Rådde, Långhem 2/5 (LA).

Bivråk Fynd under häckningstid är rapporterat från 5 lokaler.

Röd glada (84) 1 ex mot N Kättsjö, Grimsås 13/3 (JE), 1 ex mot N Älvshult, Ambjörnarp 27/3 (SL,AL), 1 ex Rådde, Långhem 18/4 (LA), 1 ex Opensten, Limmared 24/4 (JL), 1 ex Björnarp, Månstad 25/4 (Bo Svensson), 1 ex Björstorp, Ljungsarp 10/5 (Jan Svenningsson), 1 par Bruntorp, Månstad 6/6 (BÅA), 1 ad Slätte, Limmared 16/6 (MD), 1 ex Långhem 25/6 (Peter Bryngelsson, Per Aronsson), 1 ex Källhult, Limmared 26/6 (Johnny Andersson), 1 ad Kättsjö, Grimsås 10-11/7 (JE), 1 ex Askåker, Ljungsarp 10/7 (SB), 1 ad Södra Åsarp, Limmared 11-27/7 (JL,RJ), 1 ex Lilla Hestra, Tranemo 27/7 (BD), 1 ex Ömmestorp, Tranemo flera observationer under sommaren (Jan Tinghall), 1 ex Månstad 2/9 (Håkan Åberg), 2 ex mot S Älvshult, Ambjörnarp 24/9 (SL), 3 ex mot S 8/10 (SL).

Ännu ett år med flera observationer under häckningstid men inget fynd som tyder på att häckning har ägt rum.

Havsörn Häckning: 1 par häckade i kommunen för andra året i rad och fick en 1 unge (Sune Broman). Övriga obsar: 1 ad mot SV Limmared 12/1 (SOO), 1 ex mot N Tranemo 16/2 (TT), 1 2K+ mot N Dalstorp 18/2 (SB,JE), 1 4K+ mot Ö Opensten, Limmared 19/2 (MD), 1 ad Fiås, Grimsås 19/2 (JE, Stefan Andersson), 1 ex Älvshult, Ambjörnarp 20/3 (SL), 1 1K+ mot S Södra Åsarp, Limmared 8/10 (JL,RJ), 1 ad mot SV Normanslid, Uddebo 23/11 (RB).

Brun kärrhök Fynd under häckningstid: 1 ex Björnarp, Månstad 21/5 (Bo Svensson), 1 2K hona Kättsjö, Grimsås 22/5 (JE), 1 ad hona Tranemosjön 2/6 (BÅA), 1 3K+ hane Rådde, Långhem 8/6 (CGA), 1 hona 11/6 (LA), 1 ex Björnarp, Månstad 9/7 (Bo Svensson), 1 ad hane Grytteredsjön, Hulared 27/7 (JL,RJ).

Brun kärrhök

Foto: Anders Svensson

Ängshök (4) 1 2K Rådde, Långhem 1/5 (TFG).

Senaste fyndet var 2006 då två olika individer sågs i Tranemo kommun.

Duvhök Häckning: 1 par Fägerhult, Långhem (MR).

Fjällvråk Vinterfynd: 1 ad hona Rådde, Långhem 16/1-26/12 (SB,JL,MD,LA), och troligen samma individ Ingestorp, Långhem 25/2 (BÅA).

Detta är det 5:e vinterfyndet i vår kommun.

Större skrikörn 1 ex Mossebo 3/9.

Den satellitmärkta örnen Tönn passerade Tranemo kommun. Tönn är märkt i Estland och har tillbringat långa perioder runt om i Sverige. Det är första gången som större skrikörn är noterad från vår kommun även om ingen har sett den. Se artikel på s.26

Kungsrörn 3-4 ex Kättsjö - Fiås, Grimsås 22/1-19/2 (JE,HE,BÅA,Stefan Andersson), 1 ex Älvshult, Ambjörnarp 13/2 (SL), 1 ex Rådde, Långhem 8/3 (LA), 1 ex Ulvshult, Ambjörnarp 2/4 (Curt Lundgren), 1 1K+ mot S Södra Åsarp, Limmared 8/10 (JL,RJ), 1 ex Fiås, Grimsås 3/11 (OO).

Fiskgjuse Häckningar: Långhem 1 par 1 unge (LA), Långhem 1 par 2 ungar (JL), Hulared 1 par 2 ungar (BZ,BÅA), Ambjörnarp 1 par minst 1 unge (SL).
Första obs: 2 ex mot N Älvshult, Ambjörnarp 3/4 (SL), 2 ex mot N Bystad, Limmared 3/4 (MD), 2 ex mot N Opensten, Limmared 3/4 (JL).

Tornfalk Fynd under häckningstid: 1 ex Södra Åsarp, Limmared 22/5 (RJ), 1 hona Torpanäset, Långhem 16/7 (CGA,Sune Broman).
Stort antal: 6 ex mot N Opensten 3/4 (JL), 7 ex mot S Rådde, Långhem 11/9 (SB,JvH).

Aftonfalk (4) 1 2K hane mot S Kättsjö, Grimsås 30/9 (JE).

Lärkfalk Fynd under häckningstid och fynd som tyder på häckning: Ljungsarp (JE), Långhem 2 lokaler (JL,MR), Limmared (JL,RJ), Hulared (RJ), Tranemo (JL,TT,BÅA), Ambjörnarp 2 lokaler (SL).

Pilgrimsfalk (2) 1 ad hane Ingestorp, Långhem 19/3 (BÅA), 1 ex mot N Opensten, Limmared 3/4 (JL), 1 ex mot S Älvshult, Ambjörnarp 24/9 (SL), 1 ex mot S Bystad, Limmared 8/10 (MD).

Tjäder 7 spelande tuppar Askåker, Ljungsarp (AS). Häckning: 1 par 3 ungar Långhem (LA).

Rapphöna max 30 ex Rådde, Långhem 25/8-2/11 (JL,TFG), 8-10 ex Björnarp, Månstad 13-17/11 (Bo Svensson). Fåglarna vid Rådde är utplanterade i ett fälthönsprojekt och möjligen kommer även fåglarna vid Björnarp från samma projekt.

Vaktel (2) 1-4 ex spelande Växtorp, Dalstorp 6-8/7 (JvH,SB,BÅA), 1 ex Älvshult, Ambjörnarp 25/9 (SL). Första höstfyndet av vaktel i vår kommun och observationen av mer än ett ex. Förra gången vaktel hördes var 2006.

Vattenrall (88) 1 ex Algutstorpsjön 2-8/6 (BÅA,JE), 1 ex Rådde, Långhem 3-11/6 (JL,CGA,LA,SB), 1 ex Grytteredsjön, Hulared 28/6-13/7 (BÅA,JL,RJ), 1 ex Tranemosjön 13/8-2/11 (BÅA,JL).

Småfläckig sumphöna (23) 1 spelande Grytteredsjön, Hulared 7-15/7 (MD,JE,BÅA,JL).

Kornknarr (33) 1 ex Limmared 14-16/6 (MD).

Rörhöna (73) 1 ex Källhult, Limmared 23/4-30/5 (MD,JL), 1 ad 1 2K Sämsjön, Månstad 24/4 (BÅA), 1 ex Korrebo, Månstad 1/7 (Thomas Karlsson), 1 1K Rådde, Långhem 13/8 (JL) och 28/8 (LA).

Sothöna Häckning: Rådde, Långhem (3 kullar, 15 ungar)(LA.m.fl).

Trana Första obs: 2 ex Korrebo, Månstad 12/3 (JL) och 1 ex Rådde, Långhem 12/3 (JL). Stort antal: 5230 ex mot S Älvshult, Ambjörnarp 8/10 (SL) och samma datum 1950 ex mot S Södra Åsarp, Limmared (RJ), 1750 ex mot S Bystad, Limmared (MD), 1100 ex mot Tranemosjön (SB,DR,TT,JL). Vinterobs: 14 ex mot S Fiås, Grimsås 30/12 (Åke Josefsson). Observationen på 5230 ex är det högsta antalet som noterats i kommunen. Ett flertal färgmärkta individer har noterats i kommunen och häckande par har kontrollerats. Vinterobservationer är mycket ovanliga och att en flyttande grupp ses är nästan unikt. De flesta vinterfynd i Sverige rör sannolikt skadade eller försvagade fåglar, men det gäller troligen inte i detta fall.

Tranor, varav en ringmärkt

Foto: Magnus Dahl

Strandskata 2 ex Sämsjön, Månstad 16/4-2/7 (TFG), 2 ex Lagmanshagasjön, Ljungsarp 4/4-18/5 (TFG), Hofsnäs, Långhem 13/4-2/7 (TFG).

Mindre strandpipare Häckningar: Såget, Limmared (JL,AS), Hjärphult, Tranemo 3 par (SL,BÅA) . Fynd under häckningstid finns rapporterat från följande lokaler: Algutstorpsjön, Tranemo (TFG), Berg, Tranemo (BÅA), Rörvik, Tranemo (Urban Eriksson), Grimsås skola (JE).

Större strandpipare 1 ad Såget, Limmared 2/8 (JL), 1 ad 1 1K 16/8 (JL,BÅA), 25 ex 19/8 (AS), 1 ex mot S Älvshult, Ambjörnarp 24/9 (SL). Flokken på 25 ex är den största som setts i Tranemo kommun.

Fjällpipare (2) 1 ex Rådde, Långhem 14-15/5 (TFG,m.fl.)

Fjällpipare Rådde, Långhem 15/5- 2011

Foto: Anders Svensson

Kustpipare (77) 1 1K Rådde, Långhem 21/9 (KM,SB), 1 ex 27/9 (LA), 5 ex mot S Södra Åsarp, Limmared 8/10 (RJ).

Småsnäppa (22) 1 ad Såget, Limmared 22/7 (JL), 1 1K 19/8 (AS).

Mosnäppa (31) 1 ex Såget, Limmared 22/7 (JL), 2 1K 14-16/8 (AS,JL,BÅA), 1 ex 26/8 (JL).

Kärrensäppa 1 ad Såget, Limmared 27-28/7 (MD,JL,RJ), 2 ad 12/8 (JL), 22 ex 19/8 (AS), 3 ex 23/8 (JL).

Brushane (96) 2 ex Algutstorsjön, Tranemo 5/5 (KM), 2 honor Rådde, Långhem 7-8/5 (JL,LA,BÅA), 1 1K Såget, Limmared 19/8 (AS).

Dvärgbeckasin (65) 1 ex Grytteredsjön, Hulared 16/4 (RJ). Vårfynd är ovanliga i kommunen.

Morkulla Vinterfynd: 1 ex Mjällbo, Uddebo 8/12 (TT).

Myrspov (76) 1 ex Hagasjön, Nittorp 13/7 (BÅA).

Småspov 1 ex mot N Kättsjö, Grimsås 13/4 (JE).

Storspov Fynd under häckningstid är rapporterade från 11 lokaler i kommunen.

Svartsnäppa (102) 1 ad Hagasjön, Nittorp 13/7 (BÅA).

Rödbena 1 ex Lagmanshagasjön, Ljungsarp 1/5 (TFG).

Drillsnäppa 1:a årsobs: 3 ex Lagmanshagasjön, Ljungsarp 22/4 (JE).

Dvärgmåås (38) 2 1K Yttre Åsunden, Långhem 16/9 (JL).

Skrattmåås Häckning: 1 ruvande Sämsjön, Månstad (SB,JL).

Fiskmåås Häckning: 11 par på 6 lokaler

Gråtrut. Häckning: 2 par Övre Älvsjön, Ambjörnarp (SL), 2 par Lagmanshagasjön, Ljungsarp (JE), 1 par Björnsdamm, Tranemo (BÅA), 1 par Sämsjön, Månstad (JL).

Tretåig måås (12) 1 ad Yttre Åsunden, Långhem 11/12 (BÅA).
Senaste fyndet gjordes 2000.

Fisktärna Häckningar: 3 par Sämsjön, Månstad (JL).

Skogsduva Stort antal: 30 ex mot NO Södra Åsarp, Limmared 3/4 (RJ).

Ringduva Stort antal: 3600ex mot S Älvshult, Ambjörnarp 8/10 (SL).

Turkduva (74) 1 ex Borrarp, Dalstorp 1/1-18/3 (SB), 1 ex Fägerhult, Långhem 11/5 (MR), 1 ex Älvshult, Ambjörnarp 14/5 (SL), 1 ex Sjötofta 24/5 (Ingvar Bergman).

Borrarpsfågeln upptäcktes 9/11 2010 och var kvar till 18/3 2011 .

Gök 1:a årsobs: 1 ex Kättsjö, Grimsås 7/5 (JE), 1 ex Fägerhult, Långhem 7/5 (MR), 1 ex Rådde, Långhem 7/5 (LA).

Sparvuggla Rapporterad från 7 lokaler under häckningstid varav en konstaterad häckning (7 pull) Stålarad, Hulared (JL,RJ).

Kattuggla Rapporterad från 17 lokaler under häckningstid varav 4 konstaterade häckningar; Tranemosjön (BÅA), Skårtebo, Limmared (BÅA), Grytteredsjön, Hulared (BÅA) och Kättsjö, Grimsås (JE).

Hornuggla. Häckningar: Algutstorpsjön, Tranemo (1+2+2 pull) (BÅA,JE), Tyggestorp, Tranemo(1 pull) (BÅA), Opensten, Limmared (1 pull) (BÅA), Stålarad, Hulared (1+1 pull) (BÅA), Ljungsnäs, Tranemo (2 pull) (MD,BÅA), TH-verken, Limmared (2 pull) (BÅA), Moghult, Grimsås (1 pull) (JE), Kvistbäck, Grimsås (1 pull) (JE), Olsbacken, Nittorp (3 pull) (Karl-Johan

Ohlin), Bollsjöbruk, Mossebo (1 pull) (Tomas Lundqvist), Hunnabo, Ambjörnarp (1 pull) (SL,BÅA), Säved, Sjötofta (1 pull) (SL), Säfshult, Sjötofta (2 pull) (SL), Stägelhult, Sjötofta (3 pull) (SL), Älvshult, Ambjörnarp (2 pull) (SL).

Pärluggla Spelande fåglar under våren: 11 ropande fåglar på 9 lokaler.

Pärluggla

Foto: Jan Lundberg

Nattskärra 1 ex spelande Brandsmo, Tranemo 1/6-7/7 (JL,JE,MD,BÅA), 1 ex spelande Tyggestorp, Tranemo 2/6 (BÅA), 1 ex spelande Ryda mader, Nittorp 8/6 (JE).

Tornseglare 1:a årsobs: 1 ex Grytteredsjön, Hulared 15/5 (JL,RJ) och samma datum 10 ex Tranemosjön (BÅA) och 2+7 ex Rådde, Länghem (BÅA,Jörgen och Ingemar Larsson).

Göktyta Revirhävdande fåglar: Opensten, Limmared (RJ,JL,MD), Älvshult, Ambjörnarp (SL), Normanslid, Uddebo (RB), Ulvshult, Ambjörnarp (SL), Snaråstorp, Tranemo (BÅA,TT).

Mindre hackspett Vår- och sommarfynd har noterats på 13 lokaler.

Trädlärka Trolig häckning: 1 par Björkered, Ambjörnarp (JL,AS,TT,BÅA), 1 par Hjärphult, Tranemo (BÅA,Hans och Ingela Karlsson).

Sånglärka 1:a årsobs: 1 ex Älvshult, Ambjörnarp 6/3 (SL).

Backsvala Häckningar: 6 bon Limmared (BÅA).

Bona dränktes troligen p.g.a vattenhöjning. Backsvalan är troligen på väg att försvinna som häckande i Tranemo kommun

Ladusvala Tidig obs: 1 ex Sämsjön, Månstad 16/4 (SB).

Trädpiplärka Tidiga obsar: 1 ex Grytteredsjön, Hulared 16/4 (RJ), 1 ex mot N Kättsjö, Grimsås 16/4 (JE), 1 ex Södra Åsarp, Limmared 16/4 (JL).

Gulärta Fynd som tyder på häckning: 2 par (varnande, revirhävdande) Tranemosjön (BÅA,TT).

Forsärta Häckningar eller fynd som tyder på häckning är rapporterade från 10 lokaler. Tidig obs: 1 ex Tranemosjön 20/3 (KM,BÅA).

Sädesärta 1:a årsobs: 1 ex Fägerhult, Långhem 30/3 (MR). Sen obs: 1 ex Enet, Långhem 20/11 (JvH).

Sidensvans Fynd under häckningstid: 1 ex Fägerhult, Långhem 26/4 (MR). Detta är andra året i rad som sidensvans ses i Fägerhult i slutet av april.

Rödhake Vinterfynd: 1 ex Bystad, Limmared 24/12 (MD).

Svart rödstjärt Häckningar och fynd som tyder på häckningar är gjorda på följande lokaler: Svedbergs, Dalstorp (JvH,SB), Erik Larsson Bygg, Limmared (TFG), Ardagh, Limmared (TFG), Rörvik, Tranemo (KM), Teknos, Tranemo (MD), Såget, Limmared (MD,AS), Skolan, Grimsås (JE), Hyltegårde, Limmared (MD), Berg, Tranemo (TT). Sen obs: 2 hanar Erik Larsson Bygg, Limmared 23/10 (JL).

Buskskvätta Tidiga obsar: 1 sjungande Bystadmossen, Limmared 22/4 (MD), 1 hane Opensten, Limmared 23/4 (RJ).

Ringtrast 2 ex mot N Älvshult, Ambjörnarp 3/4 (SL), 1 hane Nittorp 6/4 (HE), 1 ex Rådde, Långhem 9/4 (SB,MD), 1 hane Opensten, Limmared 16/4 (JL), 2 hanar Hagsjön, Nittorp 17/4 (BÅA), 1 par Södra Åsarp, Limmared 17/4 (RJ,JL), 1 ex Spolabo, Grimsås 18/4 (JE), 1 hane sjungande Opensten, Limmared 28/4 (RB).

Rödvingetrast Fynd som tyder på häckning har noterats på 7 lokaler i kommunen.

Flodsångare (3) 1 sjungande Tranemosjön 1-26/6 (KM,TFG), 1 sjungande Älvshult, Ambjörnarp 12-16/6 (SL).

Två fynd av denna sällsynta sångare som inte hörts i kommunen sedan 2002.

Sävsångare Sjungande fåglar har noterats från Tranemosjön 2 ex (TFG), Grytteredsjön, Hulared 3 ex (RJ).

Kärrsångare (113) Sjungande fåglar: Larssons Trä, Tranemo 17/5 (JL), Kvistbäck, Grimsås 3/6 (JE), Åbacken, Limmared 3-16/6 (MD,BÅA), Fiås, Grimsås 7/6 (JE), Älvshult, Ambjörnarp 18/6 (SL), Opensten, Limmared 28/6 (BÅA).

Härmsångare Tidiga obsar: 1 sjungande Tåstarp, Tranemo 10/5 (JL), 1 ex Bystad, Limmared 13/5 (MD).

Ärtsångare Tidig obs: 1 sjungande Opensten, Limmared 24/4 (BÅA).

Gransångare Sommarfynd: 1 sjungande Tranemosjön 1/5-12/6 (TFG), Hofsnäs, Långhem 19/5 (JE), Skolan, Grimsås 24/5 (JE), Mjällbo, Uddebo 14/6 (TT), Älvshult, Ambjörnarp 20/7 (SL), Lilla Hestra, Tranemo 28/5-10/6 (BD). Tidiga obsar: 1 sjungande Mjällbo, Uddebo 1/4 (TT), 1 sjungande Tranemosjön 3/4 (BÅA)

Lövsångare 1.a årsobs: 1 sjungande Dragsudden, Långhem 17/4 (MD) 1 sjungande Älvshult, Ambjörnarp (SL).

Mindre flugsnappare (24) 1 hane sjungande Hofsnäs, Långhem 26/6 (HE).

Svartvit flugsnappare 1:a årsobs: 1 hane Fägerhult, Långhem 18/4 (MR).

Törnskata Rapporterad under häckningstid från 7 lokaler.

Nötkråka Häckning: 1 par 2 juv Lilla Hestra, Tranemo 2/6 (BD). Noterad på ytterligare 5 lokaler under vår-sommar. Häckningar är väldigt sällan konstaterade i Tranemo kommun.

Råka Vinterfynd: 20 ex Växtorp, Dalstorp 3/12 (SB) 1 ex Tranemosjön 5/12 (SL).

Svartkråka (17) 1 ex Smålandsgatan, Tranemo 8/10 (BÅA).

Stare Vinterfynd: 2 ex Tranemo 1/1 (BÅA), 2 ex Grimsås 3/1 (JE), 5 ex Tranemosjön 5/12 (SL).

Gråsparv Rapporterad från 7 lokaler i kommunen.

Steglits Fynd under häckningstid: 1 sjungande Remmabo, Grimsås 20/5 (JE), 1 sjungande Södra Åsarp, Limmared 28/6 (RJ).

Rosenfink 1 ex Kättsjö, Grimsås 28/5 (JE).

Stenknäck Rapporterad från 5 lokaler under häckningstid.

Lappspurv 1 ex Askåker, Ljungsarp 3/4 (JE).

Observatörer:

AL	Andreas Lundgren	KM	Krister Melkersson
AS	Anders Svensson	LA	Lennart Appelqvist
BD	Bruno Dahlqvist	MD	Magnus Dahl
BMO	Britt-Marie Olsson	MR	Mikael Ramström
BZ	Björn Zachrisson	RB	Roger Book
BÅA	Björn-Åke Andersson	RJ	Ronny Josefsson
CGA	Claes-Göran Ahlgren	SB	Stellan Bygård
DR	Daniel Rundgren	SL	Sigvard Lundgren
HE	Hans Ericson	SOO	Sven-Olof Olsson
JE	Jens Ekdahl	TFG	Tranemo Fågelgrupp
JL	Jan Lundberg	TT	Thomas Tranefors
JvH	Janis von Heyking		

Signaturen TFG innebär att flera av fågelgruppens medlemmar sett fågeln/fåglarna samma dag eller under en längre period.

Förutom ovanstående rapportörer har ett flertal personer rapporterat via Svalan eller muntligt och vi framför ett stort tack till alla dessa. Ingen nämnd och ingen glömd.

Fjärilseffekten

Att människan påverkar vår miljö står utan tvivel. Vårt livssätt påverkar vattnets kemiska sammansättning bla försurning, vi påverkar näringsbalansen på våra ängar genom nedfall av kväve via nederbörden, vi påverkar fiskars och fåglars men också vår egen reproduktion genom utsläpp av gifter. Listan kan göras hur lång som helst. Men i sammanhanget bör vi väl också nämna att vi just nu ser en tydlig påverkan på vårt klimat genom utsläpp av sk växthusgaser. Under de senaste 10 åren har sommarmedeltemperaturen var högre än medelvärdet för perioden 1960-1990. Den höjda medeltemperaturen har säkerligen gynnat många insektsarter även om många andra faktorer såsom biotopförstörning motverkar en arts spridning. Det är då en något grumlad glädje som infann sig hemma på gården. i mitten på juli i en beteshage inte långt ifrån veaskjulet lyfter en fjäril från en komocka. Utan håv får man försöka ta in så mycket synintryck som möjligt; mörk, medelstor med vita fläckar: Kartfjäril tänkte jag. Kartfjäril är den art som jag har haft förhoppningar om de senaste åren pga att den är i stad spridning norrut. Året innan sågs den i Anderstorp på smålands sidan. Det kändes inte helt säkert med en ny art i kommunen utan belägg i form av foto eller fångst än mindre sen jag dagarna innan, den 10 juli, helt plötsligt såg en stor mörk fjäril med vita fläckar på husväggen med en antydning till blått skimmer. Det är då man släpper allt och funderar vad som är närmast kameran eller håven, i detta fall håven då batteriet var på laddning. Men med ett totalfiasko till håvslag försvann den vackra fjärilen rakt upp i skyn, sälgskimmerfjäril?

Kartfjäril, Mjällbo

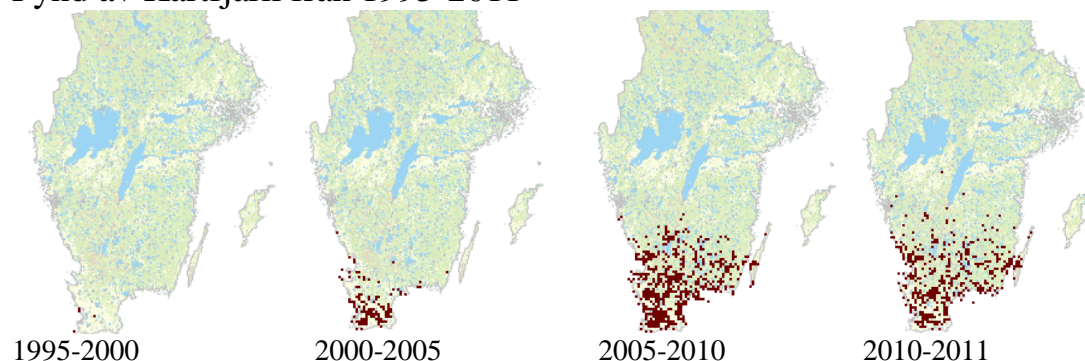
Thomas Tranefors

Eventuellt två nya arter för kommunen, på egna tomten, utan belägg vare sig av foton eller fångst under samma vecka, kunde jag tas på alvar. Följande dagar bjöd på regnskurar och däremellan gick jag beredd med håv och kamera. Min dotter Agnes hittade en puppa i vedhögen när veden skulle in och som vi tog vara på och lät kläcka fram i bur. Och så en dag kröp en strålande vacker kartfjäril fram och då stod det klart att kartfjärilen redan hade varit här i våras och lagt ägg utan att vi märkt dem. Under kommande dagar såg vi allt oftare kartfjärilar som flög i trädgården även skimmerfjärilen var framme på husväggen dock utan att låta sig bli fångad eller fotad, så när sommaren gick mot sitt slut så kom en sliten fjäril infladdrande genom fönstret på ovanvåningen och satt sig på gardinen och sa att den hade fladdrat färdigt för i år och lät sig bli fångad som ett slitet beläggexemplar av sälgskimmerfjäril, den andra i Västergötland. Förhoppningsvis hade den hunnit lägga några ägg i nån sälg som överlever vintern. Kartfjärilen kommer säkerligen var än vanligare, under sommaren 2011 sågs den på 5 andra lokaler i kommunen och om ett par år är den nog lika vanlig som näselfjäril. Kartfjärilen gynnas inte bara av ett varmare klimat utan också av övergödning av våra ängar då den lever på den kvävekrävande brännässlan.

Ibland är en fjäril bara en fjäril men ofta så mycket mer, på gott och på ont.

Thomas Tranefors

Fynd av Kartfjäril från 1995-2011

Tönn

Under 2011 fanns under en kort tid en större skrikörn i kommunen. Men den sågs inte. Örnen var försedd med en satellitsändare som gör det möjligt att få reda på var den befunnit sig. Här kommer kortfattat historien om Tönn som var det namn som ringmärkaren i Estland gav den.

Tönn föddes 2008 i Estland och som bounge fick den en satellitsändare monterad 7 augusti. Därefter har den kunnat följas genom 15 europeiska länder. Den har tillbringat vintrarna i Spanien och den första sommaren i Finland. Somrarna 2010 och 2011 har den tillbringat i Sverige, främst i Jämtland. Under sträcket på hösten 2011 kunde den följas söderut genom Sverige. 2 september fanns den vid St. Mossebo, Mossebo. Dagen innan noterades den norr om Väneren och den 3 september hade den nått Skåne. Allt detta kan man ta del av på den estniska websidan <http://birdmap.5dvision.ee/index.php?lang=en> plus att det finns flera foton av Tönn tagna i flera länder. Där kan man också följa andra estniska fåglar med satellitsändare; fem svarta storkar, en fiskgjuse, två tranor, tre mindre skrikörnar samt ytterligare en större skrikörn.

Tönn med sändare

Det finns åtskilliga satellitförsedda fåglar vars rörelser kan följas på internet. I Sverige har t.ex. Viltskadecenter satt satellitsändare på tre tranor under 2010. Deras rörelser kan följas på kartor (www.viltskadecenter.se klicka Artfakta - trana).

Hur har det gått för Tönn sedan september?

9 februari 2012 fanns den fortfarande i sydöstra Spanien på samma plats där den övervintrat tidigare.

Klart är att nya metoder att följa fåglar har inneburit att kunskaperna om flyttning har ökat avsevärt. Det har också inneburit att fågelskådare som gärna vill se en ovanlig art kan skaffa sig aktuell kunskap om var vissa individer befinner sig. När det gäller Tönn i Tranemo var det dock inte någon som hade lyckan att få se den.

Sigvard Lundgren

Rapporter

Kunskapen om den biologiska mångfalden i vår kommun har vi till stor del vår aktiva naturskyddsförening i Tranemo att tacka. Otaliga fågel- och blomexkursioner har företagits i våra marker men även mer regelrätta inventeringar som häckfågelinventeringar, Västergötlands flora och myrfågelinventeringar för att nämna några. Artspecialister som gottat ner sig bland olika insektsordningar har även dom avslöjat en förbluffande artrikedom. På senare år samlas de flesta artobservationer på den sk artportalen på internet och det totala antalet arter som rapporterats där från kommunen var vid årsskiftet 2012: 3035 arter. Några av dessa observationer är från inventeringar utförda av vår länsstyrelse som arbetar för att länets värdefulla växter, djur och naturmiljöer ska bevaras. Det innebär bland annat att bilda och sköta naturreservat och att inventera arter och naturmiljöer. Dessa har givit upphov till ett antal intressanta rapporter där mycket kunskap går att finna för den naturintresserade. Många av dessa rapporter går att finna på länsstyrelsens hemsida, andra finns på vårt bibliotek. Jag har försökt göra en sammanställning av de rapporter som berör inventeringar som är genomförda i vår kommun.

Generella naturtypsinventeringar

Fågelsjöar i Älvsborgslän 1973:1

Natur i Älvsborgslän 1976

Jämförande inventering av våtmarker 1981:1

Lövskogar i Tranemo kommun 1985:1

Sjöar i Älvsborgslän 1989:9

Ängs och hagmarksinventering 1989:6

Våtmarker Tranemo kommun 1992

Myrskyddsplan 2008:77

Begränsade områden

Vassgårdenområdet 1979:4

Naturinventering Åsunden 1987:2

Åsunden, yttreåsunden och torpasjön 1987:13

Trädvårdsplan Torpanäset 2011:5

Art inventeringar

Mosippa 2008:102

Miljöövervakning steklar 2011:3 (Växtorp)

Ängssvampar 2010:17 (Bragnum)

Svart guldbagge (Torpa)

Större vattensalamander 2009:3

Föryngring hos stormusslor 2009:1 (Grytteredssjön)

Lommar 2007:82

Sandödlan 2007:86

Utter 2007:90

Flodpärlmussla 2006:85

Fladdermöss 2006:80

Skyddsvärda träd 2006:61

Ringmärkning vid Tranemosjön 2011

Vid tolv tillfällen under hösten 2011 ringmärktes det 402 fåglar av 25 arter, två av dem var nya märkarter för Tranemosjön. De nya arterna var sädesärta och stenskvätta, sammanlagt har det ringmärkts 51 arter. 402 märkta fåglar är ett bra resultat, bara fyra tidigare höstar har det ringmärkts mer fåglar. Sammanlagt har det nu ringmärkts 4900 fåglar under de femton höstar som det ringmärkts vid Tranemosjön. De tre vanligaste arterna 2011 var lövsångare (93 ex), trädpiplärka (72 ex) och kungsfågel (48 ex). Som de senaste åren har det inte gått att sätta upp nät i vassen på grund av för högt vattenstånd i sjön. Inga ovanliga arter märktes 2011, men en intressant kontroll gjordes.

Den 15 oktober fastnade en norskmärkt gråsiska i ett av näten, den var märkt på Norges nationaldag, den 17 maj 2011 på ön Jomfruland, Telemark i södra Norge som 2+ alltså fjolåring eller äldre. Fågelvägen ligger Jomfruland 27 mil från Tranemo. Fick även några fåglar som märkts tidigare vid Tranemosjön i näten, bl. a. en stjärtmes som märktes den 18 september 2010 och en talgoxe som märktes den 28 augusti 2010.

Jan Lundberg

Återblick Nit 1977

Detta nummer av NiT är den 35' de i ordningen och det är alltid roligt med en tillbakablick, förändringar i naturen är svåra att upptäcka då de kommer gradvis, lite som sitt eget åldrande. Så det är hög tid att titta i bakspeglarna. Här kommer en målande beskrivning av Arvid Anderssons cykeltur genom delar av kommunen när rv 27 var nyanlagd och det var 10 år kvar till pantsystem infördes på ölburkar

Blommor vid väggkanten

Har ni lagt märke till vad mycket vackra blommor det kan växa vid våra landsvägar? Detta märker knappast nutidens landsvägstrafikanter när de färdas fram i 100 km, med sina bilar. De hinner ej se vad som växer i diken och ska naturligtvis ej heller göra. Det för de måste hålla ögonen på vägen och trafiken annars kan de ändå hamna i diken och vid ett sådant tillfälle tittar de nog inte på blommorna runt bilen. Nej vill ni följa med så tar vi cykeln och ger oss iväg på en tur. Vi startar i Tranemo en vacker sommardag och tar vägen mot Länghem. Just utmed denna väg finns det många blommor att studera. Kanske beroende på att vägen är relativt ny. Marken utmed vägen har bearbetats och detta har gjort att frön har fått lättare att gro och frön från olika växter har följt med bilarna kanske långt härifrån och slagit rot i den nya myllan.

*Ja så trampar vi iväg över viadukten och lägger genast märke till den fina häggen på höger hand. När vi kommer till färgfabriken kan vi se förvildade Lupiner i slänten på vänster sida. När vi kommer till vägen upp till Assarp växer det Axveronika (*Veronica spicata*) Vid gården Hagen blommor vissa somrar Gulltrav (*Oenothera biennis*) men många gånger står blommorna för nära vägen och då klipper vägstyrelsen av dem med sina maskiner innan de hinner blomma.*

*Strax innan vi kommer till vägen mot Rosenlund hittar vi på vänstersidan en unik blomma för att växa i ett vägdike. Gyckelblomster (*Mimulus guttatus*) en kalifornisk ört som ofta odlas och detta är troligtvis en trädgårdsflykting. Nästan mittemot på högersidan växer ett bestånd Rosendunört (*Epilobium hirsutum*) en för våra trakter ej så allmän blomma. I det fuktiga diket lägger man också märke till Bäckveronika (*Veronica beccabunga*). En liten bit därifrån på en liten kulle utmed vägen växer ymnigt med Brudborste (*Cirsium heterophyllum*) en ståtlig tistel. Det är knappast lönt att sätta sig på cykeln för här är det tätt mellan sevärheterna. Precis där vägen svänger ner mot Rosenlund växer det Harklöver (*Trifolium arvense*) och lägg märke till häggen som står på andra sidan vägen upp mot Limmareds säteri. Det ser nästan ut som om den vore klippt så rund och välformad är den.*

*En fin tuva med Rödklint (*Centtaurea jacea*) växer också här vid Rosenlund, En bit längre bort växer på vänstra slänten stora tuvor med Backtimjan (*Thymus serpyllum*)*

Nu trampar vi iväg över Bystads mosse men den som tror att det inget växer på mossarna tar fel. Mosstuvorna är fullkomligt vita av Tuvull (*Eriophorium vaginatura*) och ibland även Ängsull (*Eriophorium angustifolium*) och i de fuktiga dikena växer Bredekaveldun (*Thypha latifolia*) Sumpfräne (*Rorippa palustris*) och många starrarter. På en slänt närmare Länghem lägger man märke till Färgkulla (*Anthemis tinctoria*) som lyser med sina gula blommor. Nu åker vi vägen fram mot Länghems samhälle och när vi kommer till Stakagården och Ekered lyser vägkanterna av blåa blommor. Det är Blåeld (*Echium vulgare*) och däribland höga ståtliga Kungsljus (*Verbascum thapous*) Om vi nu inte vill åka samma väg tillbaka kan vi ta gamla vägen mot Limmared. Här vi kommer ut till vägen mot Månstad precis under vägvisarna brukar växa Jungfru Marie nycklar (*Orchis maculata*) och tittar man sedan mellan trädstammarna kan man se Smörbollor (*Trollius europaous*) lysa med sina gula blommor. Här går det lätt nedför backarna och i ett huj är vi vid den gamla banvaktstugetomten "Vasen". Där finns bla. förvildad Höstaster i stora bestånd. Innan vi kommer över järnvägen växer Gulsporre (*Linaria vulgaris*) en släkting till våra odlade Lejongap. Sedan kommer vi till backen där vägen går i gränsen till Skårtebo naturreservat. På vänster sida kan vi se Trolldruva (*Actaea spicata*), Kransrams (*Polygonatum verticillatum*) Ornbär (*Paris quadrifolia*) Midsommarblomster (*Geranium silvaticum*) och mycket mycket mera kan vi se här När vi kommer över bron vid Södra Åsarps kyrka får vi se en växt med stora rabarberlika blad. Det är pestskräp (*Petasites hybridus*) och på vänstra sidan en raritet Japanskt pestskräp (*Petasites japonicus*) närmare Limmared vid "Holmes" växer vid vägräcket Liten kardborre (*Arctium minus*) och tittar man ner över grantopparna syns en gran vars topp har bildat en sk. häxkvast en stor kupolformad topp. Vid infarten till Limmared växer det liksom i Tranemo rikligt med förvildade lupiner Vi svänger av mot Muntebo. Vid järnvägsövergången alldeles vid bommarna växer en tuva med Trift (*Armeria maritima*). Denna växt har ju kommit alldeles vilse. Trift är ju en kustväxt men troligen har frö följt med något tåg från kusten och slagit rot här. Innan vi kommer till stora vägen hinner vi se Smällglim (*Silene cucubalus*) och precis vid vägkorset Stånds (*Senecio jacobaea*) Nu är det raka spåret tillbaks till Tranemo igen och nog har vi sett en hel del på denna runda. Dessa uppräknad blommor är ju bara en bråkdel av vad som förekommer utmed denna väg. Jag måste nämna Mjölörten (*Chamaenerion angustifolium*) som kanske är den allra vanligaste men också kanske den allra finaste prydnaden vid våra vägar. Vi har naturligtvis sett också en annan flora som inte glatt oss nämligen utslängda ölburkar (*Prippum vulgare*) och glasflaskor (*Peällämis embalage*) Dessa arter tycks vara omöjliga att utrota. Man ska inte plocka eller gräva upp växter man ser utmed våra vägar. De är vackrast där de står, Men tvärt emot kan man ju göra med ölburkar och flaskor nämligen plocka och gräva ner. Men trots det negativa synintrycket av skräpfloran har vi ändå kunnat glädjas åt en mångfald av vackra blommor på denna cykeltur

Verksamhetsberättelse

Föreningsfunktionärer:

STYRELSEN:

Björn-Åke Andersson (ordf.)

Anders Svensson (sekr)

Jan Lundberg (korresp. sekr.)

STYRELSESUPPLEANTER:

Ronny Josefsson

Ingvar Persson

REVISORER: Ronny Erlandsson

REVISORSUPPLEANTER: Rune Holmberg

VALBEREDNING: Inga Eriksson (s.k.)

Sigvard Lundgren (v. ordf.)

Bruno Dahlqvist (kassör)

Thomas Tranefors (ledamot)

Hans Eriksson

Lena Martinsson

Ingegerd Johansson

Inger Stark

Frank Johansson

Möten: Styrelsen har haft 8 protokollförda möten inklusive årsmötet 2011.

Medlemsantal: Vid utgången av 2011 hade föreningen 282 medlemmar. Av dessa var 120 familjemedlemmar.

Aktiviteter under året: Föreningen har erbjudit medlemmarna ett flertal organiserade aktiviteter under året. Av aktiviteterna kan nämnas:

- Naturnatten vid Sämsjön, som var ett samarrangemang med Ulricehamnsbygdens naturskyddsförening på Komosse.
- Jätteträdsexkursion i Mossebo
- Höstmötet där naturfilmaren Ingemar Lind visade sin film ”Ovanliga fåglar”. Detta var ett samarrangemang med Månstads hembygdsförening
- Fjärilsexkursionen i början av juli blev mycket lyckad. 21 dagfjärilsarter noterades.

NIT, Naturen i Tranemo togs fram i 300 ex och har skickats ut till samtliga medlemmar.

Fågelgruppen. Gruppen har träffats regelbundet under året. Mötena har flyttats till Tranemo bibliotek och har haft ett brett och varierande innehåll.

Vid Tranemosjön har ringmärkning av fåglar ägt rum vid flera tillfällen under hösten och i år ringmärktes 402 fåglar.

Botaniksektionen. Har bl.a. organiserat de vilda blommornas dag och visat FCS och Sveaskog ett dåligt utfört arbete vid ett hygge vid lilla Hestra.

Genom att kontakta skogsstyrelsen blev en planerad avverkning precis utanför naturreservatet i Moghult stoppad. Skogsstyrelsen kommer istället att titta på en eventuell utökning av reservatet.

Kommunala kontakter. Samarbetet med kommunens naturvårdshandläggare fortsätter regelbundet. Samrådsmöte har ägt rum om hur Tåstarps ängar har skötts och presentation av framtida aktiviteter inför bildandet av naturreservatet.

I vindkraftsfrågan har styrelsen yttrat sig i en planering av etablering kring Bohestramossen vid Komosse. Denna eventuella etablering är vi mycket kritiska till och motsätter oss starkt till den.

Styrelsen framför ett varmt tack till alla som medverkat till ett berikande och varierat verksamhetsår och hoppas på ett fortsatt aktivt medlemsengagemang år 2012.

Styrelsen

Torpa

Foto: Anders Svensson

Tranemo Naturskyddsförening

Program 2012

Årsmöte 29 mars kl 19.00 i Limmareds församlingshem. Det är åter dags för årsmötet att tacka, kritisera och bevilja styrelsen ansvarsfrihet samt att välja funktionärer. Efter årsmötet visar Anders Svensson bilder.

Ansvarig: Jan Lundberg 0325-780 62

Röjningsdag vid Tostarps ängar 31 mars kl. 10:00, samling vid fågeltornet. Vi eldar upp rishögarna och spanar efter fåglar och vårens ankomst. Medtag fika.

Ansvarig: Björn-Åke Andersson 0325-767 59

1:a majrundan. Vi samlas kl. 07.00 på skolans aulaplan i Tranemo för gemensam avfärd. Det blir en sedvanlig rundresa för fågelskådning på några av kommunens mer kända fågellokaler. Vi hoppas på gott om nyanlända häckfåglar och några sällsynheter. Medtag fika.

Ansvarig: Björn-Åke Andersson 0325-767 59

Naturvänliga veckan vid Tranemosjön 13 maj 10:00. Kom och bygg din egen biholk och vi letar efter olika sandlevande bin som svärmar på Tostarps ängar. Medtag fika.

Ansvarig: Thomas Tranefors 0325-62 72 44

Naturnatten 5-6 juni vid Tostarps ängar. Kom och njut av försommarnattens ljud och dofter vid Tranemosjön.

Samling 22:00 vid fågeltornet. Medtag fika. Ansvarig: Thomas Tranefors 0325-62 72 44

De vilda blommornas dag, anordnas i år den 17:e juni vid Tranemosjön.

Samling vid fågeltornet kl. 9:00. Medtag fika. Ansvarig: Bruno Dahlqvist 0325-767 87

Fjärilsexkursion 7 juli, Artrace på Tostarps ängar, hur många fjärilsarter hittar vi?

Samling vid Fågeltornet, Tranemosjön kl. 10:00. Medtag fika.

Vid dåligt väder, blir exkursionen inställd

Ansvarig: Thomas Tranefors 0325-62 72 44

Gräshoppssexkursion 25 augusti, Artrace på Tostarps ängar, hur många arter hittar vi?

Samling vid Fågeltornet, Tranemosjön kl. 10:00. Medtag fika.

Vid dåligt väder, blir exkursionen inställd

Ansvarig: Thomas Tranefors 0325-62 72 44

Jätteträdexkursion 7 oktober, samling 10:00 vid krysset i Nittorp. Medtag fika.
Ansvarig: Björn-Åke Andersson 0325-767 59

Höstmöte 4 nov Månstad bygdegård kl. 19:00 Ingemar Lind visar sin nya film om Myskoxarna i Härjedalen. Ansvarig: Björn-Åke Andersson 0325-767 59

De flesta aktiviteterna hålls i år vid Tranemosjön, inför bildandet av naturreservatet vid Tostarps ängar. Utöver ovan nämnda punkter kommer fågel och botanikinventeringar att göras 2:a tisdagen kl.18:00, i varje månad från april till september.

Fågelgruppen har månadsmöten första måndagen varje månad mellan september till juni med intressanta bildvisningar och annat trevligt från fåglarnas värld på Tranemo bibliotek kl. 18:30. Separat program finns på hemsidan.

Ringmärkning vid Tranemosjön kommer att ske även detta år. Datum för dessa aktiviteter kommer att läggas ut på hemsidan.
Ansvarig: Jan Lundberg 0325-780 62

Hjärtligt välkomna till årets aktiviteter, både medlemmar och övriga intresserade!

www.tranemonatur.se

Innehåll

Ordförandens sida	3
Den röda gladan	4
Knärot –skogens tysta förlorare	6
Är ni intresserade av att övervaka dagfjärilar?	7
1:a majrundan 2011	8
Bålgeting i Tranemo kommun	9
Fåglar i Tranemo 2011	11
Fjärilseffekten	24
Tönn	26
Rapporter	27
Ringmärkning vid Tranemosjön 2011	29
Återblick NiT 1977	30
Verksamhetsberättelse	32
Program 2012	34
Innehåll	36

Vid alla utomhus aktiviteter gäller lämplig klädsel för rådande förhållande. Ta gärna med fika. Vid resor med privatbilar föreslås att varje passagerare ersätter föraren med 5 kr / mil.

Hjärtligt välkomna till årets aktiviteter, både medlemmar och övriga!
Tack för alla bidrag till artiklarna.

Omslagsfoto Anders Svensson